

PRESSITEADE nr 156/22

Luxembourg, 20. september 2022

Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades C-793/19 | SpaceNet ja C-794/19 | Telekom Deutschland

Euroopa Kohus kinnitab, et liidu õigusega on vastuolus liiklus- ja asukohaandmete üldine ja vahet tegemata säilitamine, välja arvatud juhul, kui riigi julgeolekut ähvardab suur oht

Raske kuritegevuse vastu võitlemiseks võivad liikmesriigid siiski näha eelkõige ette selliste andmete sihitatud ja/või kiirsäilitamise ning IP-aadresside üldise ja vahet tegemata säilitamise, kui nad järgivad seejuures rangelt proportsionaalsuse põhimõtet

SpaceNet ja Telekom Deutschland osutavad Saksamaal üldkasutatavaid internetiühenduse teenuseid ning lisaks osutab Telekom Deutschland üldkasutatavaid telefoniteenuseid. Nad vaidlustasid Saksa kohtus neile Saksa telekommunikatsiooni seadusega (TKG) pandud kohustuse säilitada alates 1. juulist 2017 klientide elektroonilise side liiklus- ja asukohaandmed.

Kui teatud erandid välja arvata, kohustab TKG üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujaid eelkõige raskete kuritegude eest vastutusele võtmise või riigi julgeolekut ähvardava konkreetse ohu ennetamise eesmärgil üldiselt ja vahet tegemata säilitama mitme nädala pikkuse säilitamisaja jooksul kõnealuste teenuste lõppkasutajate põhilisi liiklus- ja asukohaandmeid.

Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim halduskohus soovib teada, kas sellised liikmesriigi õigusnormid on vastuolus liidu õigusega, nii nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus¹.

Tema kahtlused on tingitud eelkõige asjaolust, et TKGs ette nähtud säilitamiskohustus puudutab väiksemat hulka andmeid ja lühemaajalist säilitamise kestust (4 või 10 nädalat), kui oli ette nähtud riigisisestes õigusnormides, mida käsitleti kohtuasjades, milles tehti varasemad kohtuotsused. Need erisused vähendavad võimalust, et säilitatavate andmete põhjal saab teha väga täpseid järeldusi nende isikute eraelu kohta, kelle andmeid säilitatakse. Lisaks tagab TKG säilitatavate andmete tõhusa kaitse kuritarvitamise ja ebaseadusliku juurdepääsu ohu eest.

Tänase kohtuotsusega kinnitab Euroopa Kohus oma varasemat kohtupraktikat.

Ta vastab Saksamaa Liitvabariigi kõrgeimale halduskohtule, et **liidu õigusega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad raske kuritegevuse vastu võitlemiseks ja avalikku julgeolekut ähvardava suure ohu ärahoidmiseks ennetavalt ette liiklus- ja asukohaandmete üldise ja vahet tegemata säilitamise.**

Liidu õigusega ei ole seevastu vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis

- võimaldavad *riigi* julgeoleku kaitse eesmärgil teha elektroonilise side teenuste osutajatele ettekirjutuse

¹ Vt eelkõige 5. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Commissioner of An Garda Síochána jt, [C-140/20](#) (vt ka pressiteade [nr 58/22](#)), ning 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus La Quadrature du Net jt, [C-511/18](#), [C-512/18](#) ja [C-520/18](#) (vt ka pressiteade [nr 123/20](#)).

säilitada liiklus- ja asukohaandmeid **üldiselt ja vahet tegemata olukordades, kus asjaomane liikmesriik seisab silmitsi riigi julgeolekut ähvardava suure ohuga**, mis osutub tõeliseks ja vahetuks või ettearvatavaks. Ettekirjutuse tegemise otsust peab saama tõhusalt kontrollida kas kohus või sõltumatu haldusasutus ning ettekirjutus peab olema ajaliselt piiratud sellega, mis on tingimata vajalik, kuid seda võib ohu püsimise korral pikendada;

- näevad riigi julgeoleku kaitsmise, *raske* kuritegevuse vastu võitlemise ja avalikku julgeolekut ähvardava suure ohu ennetamise eesmärgil ette liiklus- ja asukohaandmete **sihitatud säilitamise**, mis on objektiivsete ja mittediskrimineerivate asjaolude alusel piiritletud vastavalt andmesubjektide kategooriatele või geograafilise kriteeriumi põhjal ja ajaliselt piiratud tingimata vajalikuga, kuid mida on võimalik pikendada;
- näevad samadel eesmärkidel ette sideallikale omistatud **IP-aadresside üldise ja vahet tegemata säilitamise** ajavahemikuks, mis on piiratud tingimata vajalikuga;
- näevad riigi julgeoleku kaitsmise, kuritegevuse vastu võitlemise ja avaliku julgeoleku kaitsmise eesmärgil ette elektroonilise side vahendite **kasutajate identiteediga seotud andmete üldise ja vahet tegemata säilitamise** ning
- võimaldavad *raske* kuritegevuse vastu võitlemise ja seda enam riigi julgeoleku kaitse eesmärgil teha elektroonilise side teenuste osutajatele ettekirjutuse nende valduses olevaid liiklus- ja asukohaandmeid kindlaksmääratud ajaks **kiirsäilitada**.

Sellised liikmesriigi õigusnormid peavad selgete ja täpsete reeglitega tagama, et kõnealuste andmete säilitamisel järgitakse sellega seotud materiaalõiguslikke ja menetluslikke tingimusi ning et andmesubjektidel on tõhusad tagatised kuritarvituste ohu vastu.

TKG puhul tõdeb Euroopa Kohus, et eelotsusetaotlusest nähtub, et selles seaduses ette nähtud säilitamiskohustus puudutab muu hulgas andmeid, mis on vajalikud sideallika ja sihtpunkti tuvastamiseks, side alguse ja lõpu kuupäeva ja kellaaega või – SMSi, multimeediasõnumi või muu sarnase sõnumi edastamise korral – sõnumi saatmise ja vastuvõtmise aega ning mobiilside kasutamise korral ka nende tugijaamade tunnuseid, mida helistaja ja vastuvõtja side alustamisel kasutasid.

Internetiühenduse teenuste osutamise puhul hõlmab säilitamiskohustus muu hulgas abonendile eraldatud IP-aadressi, eraldatud IP-aadressilt interneti kasutamise alguse ja lõpu kuupäeva ja kellaaega ning mobiilside kasutamise korral ka internetiühenduse alustamisel kasutatud tugijaama tunnust. Samuti säilitatakse andmed, mis võimaldavad teada asjaomase tugijaama jaoks kasutatavate antennide geograafilist asukohta ja maksimumkiirguse suundi.

Kuigi vastab tõele, et e-posti teenustega seotud andmed ei ole hõlmatud TKGs ette nähtud säilitamiskohustusega, moodustavad need vaid väga väikese osa kõnealustest andmetest. Nii säilitatakse muu hulgas nende kasutajate andmed, kellel on ametisaladuse hoidmise kohustus, näiteks advokaadid, arstid ja ajakirjanikud.

Nõnda **laieneb TKGs ette nähtud säilitamiskohustus väga laiale liiklus- ja asukohaandmete kogumile, mis sisuliselt vastab andmetele, millest on ajendatud viidatud varasemad kohtuotsused.**

Need liiklus ja asukohaandmed, mida säilitatakse vastavalt kümme nädalat ja neli nädalat, **võivad kogumis võimaldada teha väga täpseid järeldusi nende isikute eraelu kohta, kelle andmeid säilitatakse, näiteks nende igapäevaelu harjumuste, alalise või ajutise elukoha, igapäevaste või muude liikumiste, tegevuste, sotsiaalsete suhete ja ühiskonnagruppide kohta, kellega nad läbi käivad, ning eelkõige võimaldavad need koostada nende isikute profiili.**

Mis puudutab TKGs ette nähtud tagatisi, mille eesmärk on kaitsta säilitatavaid andmeid kuritarvitamise ohu ja ebaseadusliku juurdepääsu eest, siis märgib Euroopa Kohus, et nende andmete säilitamine ja neile juurdepääs kujutavad endast andmesubjektide põhiõiguste eraldiseisvaid riiveid, mida on vaja eraldi põhjendada. Sellest

tuleneb, et liikmesriigi õigusnormid, mis säilitatavatele andmetele juurdepääsu osas tagavad kohtupraktikast tulenevate tingimuste täieliku täitmise, ei saa iseenesest piirata ega isegi mitte heastada andmesubjektide õiguste rasket riivet, mis nende andmete üldise säilitamisega kaasneb.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Marta Osleja ☎ (+352) 4303 6005

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)” kaudu ☎ (+32) 2 2964106

Hoiame ühendust!

